

La documentació de l'obra d'Antoni Riera, fuster, pare d'Antoni Riera, escultor de Mataró, autor del retaule del Roser de Santa Maria, permet de seguir els inicis del taller dels Riera, actiu a Mataró, almenys fins a la tercera generació, durant la segona meitat del segle XVII i inicis del segle XVIII.

A l'època, conseqüència evident de l'important dinamisme econòmic i demogràfic, a Mataró existiren també altres tallers, el dels Vendrell, el dels Fornés, el dels Llobet. I ja entrat el segle XVIII, els de Joan Vila, Salvador Camps, Antoni Mascort, Jaume Figaró, Joan Pujadas, Francesc Tor, Salvador Berenguer, Pere Llobet, Gabriel Xiralt, Antoni Cabot i Didac Serra entre d'altres.

ANTONI RIERA (1610-1676), UN CONSTRUCTOR DE RETAULES DESCONEGUT

EL TALLER DELS RIERA.

Fins ara l'únic que sabem d'aquest Antoni Riera és que era fuster i pare d'Antoni Riera, escultor, personalitat ben coneguda i estudiada, valorat principalment pel seu magnífic retaule del Roser conservat a la Basílica de Santa Maria de Mataró (1); aquest retaule el construí, amb la col·laboració, als seus inicis, de Lluís Bonifaci, i fou acabat pel fill Marià Riera, continuador del taller en la tercera generació (2).

Lluís Bonifaci residí un temps a Mataró; consta el seu examen per entrar a la Confraria dels fusters de Sant Joan i la inscripció d'un fill seu, batejat a Santa Maria (3).

El primer d'aquesta nissaga d'escultors Riera, nasqué a Dosrius i fou batejat a la parròquia de Sant Iscle i Santa Victòria el dia 9 de març de 1610; era fill d'Antoni Joan Riera, pagès i de Maria Anna (4).

El registre del casament d'Antoni Riera, el 16 d'agost de 1634, ens el presenta com a fuster; com a testimoni del casament consta l'escultor mataroní Jaume Vendrell; benef el matrimoni amb permís del rector, el reverend Joan Vendrell, germà de l'escultor (5). Aquesta relació familiar ens fa pensar que Riera devia fer l'aprenentatge amb els Vendrell, dels quals coneixem una extensa obra.

Antoni Riera s'examinà per entrar a la Confraria de Sant Joan, establerta a la parròquia de Santa Maria de Mataró, com a mestre fuster, el dia 24 de

setembre de 1634. Aquesta confraria tenia el privilegi reial de donar el mestratge i els seus administradors seleccionaren com a examinadors l'esmentat mestre Jaume Vendrell i el mestre Pere Morera, *fusters i confreres de dita confraria*.

Aquests mestres declaren que: *han examinat la persona de Antoni Riera, practicant de dit offici de fuster, natural de la parròquia de Sanct Iscle y Sancta Victòria de Dosrius, bisbat de Barcelona, fentli diverses preguntes de coses tocant a dit offici de fuster, e après de fetes dites preguntes y hoydes les respostes a dites preguntes fetes per dit Antoni Riera, dits examinadors mitjançant lo jurament devall scrit, ha fet relatió a dits administradors allí presents, que han trobat hàbil, idòneo y sufficient a dit Antoni Riera, per a exercir y fer dit offici de fuster e així ohida dita relatió, encontinent dits administradors han fet y creat mestre de dit offici de fuster a dit Antoni Riera, donantli facultat y potestat de poder treballar y fer treballar de dit offici en la present Vila de Mataró y son terme, del modo y manera que los demás mestres examinats y confreres de dita confraria, acostumen treballar en dita vila y son terme, volent que gaudesca de tots los privilegis e inmunitats de dita confraria...* (6)

Encara que d'Antoni Riera no tenim documentada cap obra seva fins a l'any 1662 (el retaule de sant Joan de Sant Andreu de Llavaneres) (7) hem d'esmentar que l'any 1647 ja va contractar un aprenent, fill de Pau Rosell de Cardedeu (8) i l'any 1661

un fill de Pau Auger de Granollers (9). Més endavant, juntament amb el fill Antoni Riera, contracten com a aprenent un fill de Quirze Coma de Pineda (10); aquests contractes ens demostren que el taller d'Antoni Riera era ben conegut fora de Mataró.

L'any 1664 s'encarregà a *Antoni Riera y altre Antoni Riera son fill* el retaule de Nostra Sra. dels Ous per a l'esmentada església de Llavaneres (11). Per aquest contracte sabem que el fill ja havia treballat també en el retaule de Sant Joan, ajudant el seu pare.

Després de la construcció d'aquest segon retaule de Llavaneres, contractat pels Riera, pare i fill, no podem precisar si l'obra posterior del seu taller era de l'un o de l'altre o bé feta en col·laboració; els documents indiquen únicament Antoni Riera o *mestre Riera de Mataró*.

Entre els dos contractes, l'any 1663, Antoni Riera, fill, s'examinà de fuster junt amb Jaume Andreu i Salvador Camps, tots ells fills de mestres fusters (12). L'any següent Antoni Riera, fill, es casà amb Maria Fàbregas (13) i l'any 1665 nasqué el seu fill Marià, continuador del taller en la tercera generació (14).

Aquests dos contractes de Llavaneres, que transcrivim, ens han fet conèixer una obra de maduresa, fins ara en l'anonimat, d'Antoni Riera, el primer d'aquesta nissaga d'escultors i el primer treball del seu fill Antoni, col·laborant amb el pare.

Antoni Riera morí l'onze de novembre de 1676 a l'edat de 66 anys (15). S'havia presentat sempre, a la manera tradicional, com a fuster i així consta en el registre funerari, però el seu fill ja es titula escultor.

En aquells moments hi havia fortes discussions i lluites entre els fusters i els escultors, ja que aquests volien destacar el seu ofici com d'una categoria superior, intentant formar el seu col·legi. Trobem el nom d'Antoni Riera (fill) al costat dels Grau, Serra, Suñer, Llavina, Rovira, Tramulles, Trull, Bonifaci, Campillo, Santa Cruz i altres, dels quals desconeixem la seva obra, en el Reial Privilegi del rei Carles II, pel qual concedeix als escultors de Barcelona tenir la seva Confraria pròpia, amb l'advocació dels Sants Màrtirs.

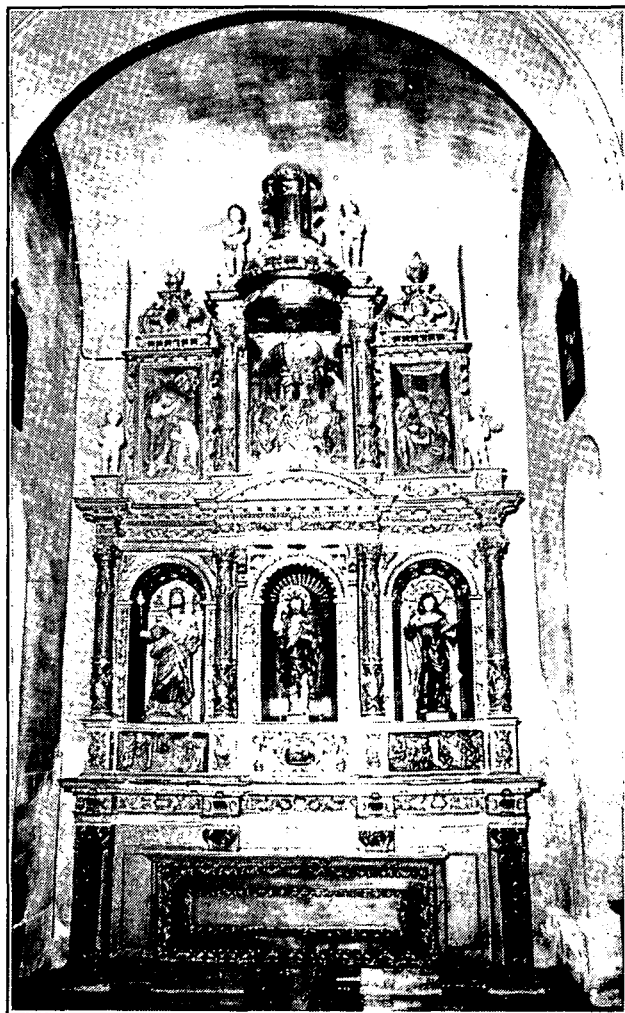
Aquesta Confraria comprenia les persones que es dedicaven a les *Arts de Escultura, Arquitectura y Talla*. El Privilegi conté XVIII ordinacions en les quals es regula el nomenament dels *Cònsuls*; els temps d'aprenentatge (4 anys d'aprenent i 3 d'oficial);

els exàmens (dues imatges *una vestida y altra desnuda*) amb dues preguntes referents a l'escultura i a l'arquitectura; la quota amb la corresponent rebaixa pels fills i gendres dels mestres i les condicions d'admissió al Col·legi. Aquest Privilegi fou promulgat a Madrid el 7 de novembre de 1680, signat *Yo el Rey* (Carles II) (16).

Tot i no acabar amb les disputes, el Privilegi significà una nova categoria professional per als escultors, que passaren de ser uns artesans a considerar-se artistes.

ELS RETAULES DE SANT ANDREU DE LLAVANERES.

Publiquem els dos contractes corresponents als retaules de sant Joan i de Nostra Sra. dels Ous de la parròquia de Sant Andreu de Llavaneres. Aquesta advocació, l'hem trobada únicament a Berga (17).

Retaule de sant Joan de l'església parroquial de Sant Andreu de Llavaneres. Obra d'Antoni Riera (1662). Fotografia Toni Canal.

Encara que foren construïts per a l'església vella, els traslladaren a la nova i s'han conservat a les dues primeres capelles del costat de l'Evangeli, on es col·locaren en inaugurar l'actual temple.

El retaule de sant Joan segueix amb la seva dedicació original, però el de santa Maria o de nostra Senyora dels Ous l'ha perduda, conservant-se la secundària de Sant Antoni de Pàdua. Consta que hi havia fundats en aquest altar els beneficis de Nostra Senyora i el del sant taumaturg. A la capella on fou col·locat el retaule ja hi havia un altar dedicat a Nostra Senyora, que en la Visita Pastoral de l'any 1602 és descrita així: *té al centre la imatge de la Verge Maria, de bulto, amb corones per la Mare i el Jesús, de plata daurades amb mantell de brocatell* (18).

El retaule de sant Joan fou contractat el 2 de febrer de 1662, autoritzat pel notari de Mataró Antoni Pau Simon, entre Antoni Riera, *fuster de la vila de*

Retaule de Ntra. Sra. dels Ous de l'església parroquial de Sant Andreu de Llavaneres.
Obra d'Antoni Riera i Antoni Riera (fill) 1664.
Fotografia Toni Canal.

Mataró i els administradors de la Confraria de Sant Joan. Fou acordat que el retaule quedaria acabat el dia de sant Joan de l'any 1663.

Aquest retaule és de la forma més primitiva dels retaules barrocs. Sobre un fons pla està format pel bancal i dos cossos o andanes; en el primer, tres imatges *rodones*, i en el cos superior tres relleus. Cinc columnes d'ordre compost emmarquen els relleus i les fornícules; són amb el fust amb estries helicoidals, el terç inferior ornamentat i en les quatre del primer cos centra la ornamentació un cap d'angelet a cada columna.

Sobre les dues columnes laterals del primer cos, dos angelets nus porten una creu i a l'àtic n'hi ha dos més amb instruments musicals. A la part central de l'entaulament que separa els dos cossos hi ha un frontó corbat, com a dossier de la fornícula del titular. El retaule és coronat pel que en el segon contracte s'anomena *còpula y llanter-nó y rematos al costat*. Aquest coronament és igual al que hi havia en el retaule de sant Joan de Santa Maria de Mataró, obra de Jaume Vendrell.

Com a model del retaule de Sant Joan de Llavaneres, es posa el del sant Àngel Custodi *que està fet y posat en la Iglesia Parochial de Sta. Maria de la Vila de Mataró* adaptant-se però a les mides de la capella on s'havia de col·locar. D'aquest retaule del sant Àngel Custodi no s'ha conservat res; a la capella on estava situat, en el segle passat es construí el cambril per a la Mare de Déu, actualment destinat a la de Montserrat, però tenim la seva descripció en el contracte datat el 22 de maig de 1635 entre el fuster Jaume Vendrell i els administradors de la Confraria (19). Consta que hi havia una traça signada pel notari, però no sabem si era feta pel mateix mestre o per un altre. Vista la relació que tenia Antoni Riera amb els Vendrell, no ens ha d'estranyar que posi aquesta obra com a model ja que podia haver-hi treballat ell mateix. Aquest altar fou daurat l'any 1649 per Nicolau Urgellès (20).

Per al retaule de Sant Joan de Llavaneres, s'indica en el contracte que s'ha de fer la imatge de *St. Joan Baptista a la pastera del mig de la primera andana*; a un costat s'hi havia de col·locar la de sant Joan Evangelista i a l'altre *la figura del Sant que volrran dits administradors*. Actualment, al costat dret hi ha la imatge de sant Josep, moderna, i a l'esquerra la de santa Teresa que sembla ser original de l'època del retaule.

A la segona andana *los taulons han de ser a mig relleu, al centre el tauló de Nostra Senyora, que és un bell retaule de la Mare de Déu de Mont-*

serrat, amb les muntanyes i el monestir al fons, uns escolanets als peus i agenollades a cada costat les figures de sant Benet i santa Escolàstica.

Segons el contracte s'havien de fer els relleus de *los Metges a mà dreta y a la mà esquerra una història conforme agradarà y volrran los administradors*, però veiem que els temes dels dos *taulons* són escenes referents a la vida del titular del retaule: el Baptisme de Jesús, a la dreta i el Degollament de sant Joan a l'esquerra.

En el bancal, a la manera de predella, al centre hi ha un plafó amb decoració vegetal, que recentment ha estat obert per col·locar-hi la fornícula amb el cap degollat de sant Joan. Aquest plafó, que al centre tenia entre la seva ornamentació una serra, sembla ser posterior a la construcció del retaule. A la dreta un relleu de Zacaries durant el seu servei al Temple, davant de l'arca de l'Aliança, amb l'àngel que li anuncia el naixement del seu fill sant Joan. Un relleu semblant és l'únic que s'ha salvat del retaule de sant Joan de Santa Maria de Mataró, obra de Jaume Vendrell. A l'esquerra del bancal, sota la imatge de santa Teresa, el relleu té per tema escenes de la vida de la santa.

Es fixà el preu del retaule en dues-centes lliures barceloneses i es va convenir el pagament en la següent forma: quinze lliures en l'acte de la signatura, seixanta lliures el dia de la Mare de Déu d'agost i altres seixanta lliures després d'haver assentat el retaule. La resta, seixanta lliures, *del dia present a dos anys i sis mesos pròxims vinents*.

El retaule fou daurat per Joan Urgellès, *pictor Villa Mataronis* l'any 1671, obra que costà dues-centes seixanta cinc lliures, segons consta en el document en poder del notari Antoni Pau Simon de Mataró (21).

El segon contracte que publiquem es refereix al retaule de *Nostra Señora dels Ous en la Iglésia Parochial de St. Andreu de Llavaneras*. Aquest altar devia ser el que seguia en importància l'altar major, ja que l'encarreguen en nom de la parròquia el rector, Dr. Francesc Busquets i *Francisco Major de la Vall y Antoni Cabot, fuster, menor de dies, lo present any obrers de la Iglésia, a Antoni Riera y altre Antoni Riera, son fill, fusters de la Vila de Mataró*.

Es demana que el retaule tingui *la alsada y amplària, scultura y talla conforme altra retaule*

Relleu de la Mare de Déu de Montserrat del retaule de sant Joan de Llavaneres. Antoni Riera, 1662. Fotografia Toni Canal.

sots invocació de St. Joan, que dits pare y fill Rieras tenen fet. Per aquest contracte, datat el primer d'abril de l'any 1664, sabem que el fill Antoni havia treballat com a ajudant del seu pare, en el retaule de sant Joan.

S'acordà, però, que en lloc dels relleus *hi hage d'haver sis pasteras ab sis figuras rodonas ab las figuras que apareixerà a dits señors obrers de dita Iglesia*.

La particularitat d'aquest retaule és que hi ha d'haver *vuyt columnas salamònicas, treballades ab sos requesits que demanen aquelles, çò és angelets, pàmpols rahims y ocellets*. Es tracta, doncs, d'un dels primers retaules que coneixem amb les columnes salomòniques que tanta acceptació havien de tenir en el futur, caracteritzant el que s'ha nomenat barroc salomònic. Cèsar Martinell en la seva obra *Arquitectura i escultura barroques a Catalunya*, posa aquesta etapa entre els anys 1671 i 1730 en el *Volum II El Barroc Salomònic* (22).

El retaule de la Concepció de la catedral de Tarragona, dirigit per fra Josep de la Concepció, l'any 1678, *s'ha considerat el primer exemple de barroc salomònic dins la nostra estatutària... i tira per terra la influència del bisbe español Caramuel*

Relleu del bancal del retaule de sant Joan de St. Andreu de Llavaneres. Antoni Riera, 1662. Fotografia Toni Canal.

en la seva obra *Architectura civil recta y oblíqua...* que alguns havien presentat com l'inspirador de la columna salomònica (23).

Sorprèn el fet que catorze anys abans del retaule de Tarragona i de l'obra de Caramuel, els Riera ja fabricaven aquest tipus de columna salomònica, tal com la descriuen en el contracte, amb tot detall, potser perquè eren una novetat.

Podem pensar que els escultors mataronins haguessin tingut el mestratge del famós fra Josep de la Concepció, conventual dels carmelites de Sant Josep de Mataró, que va dirigir després el retaule esmentat de Tarragona.

Tornant al retaule de Nostra Senyora dels Ous de Llavaneres, trobem al centre de la primera andana la imatge de sant Antoni de Pàdua, que al principi fou el segon titular; els dos relleus dels costats del bancal estan relacionats amb aquest sant franciscà: a la dreta el fundador de l'Orde, sant Francesc, en actitud orant i a l'esquerra un dels nombrosos miracles del sant Titular. En el *tauló* del centre del bancal trobem representat el martiri de dos sants que podrien ser els *Metges* (sant Cosme i sant Damià) que no es posaren en el retaule anterior, tot i que així constava en el contracte.

A la segona andana, a la dreta, hi ha la imatge de sant Jeroni, amb hàbits cardenalics i el lleó als seus peus. Porta una ploma a la mà dreta i amb l'esquerra sosté una maqueta d'església, característica dels grans Doctors de l'Església. A l'esquerra de la mateixa andana, santa Tecla, que porta a la mà el mirall de plata amb el qual va subornar l'escarceller per poder entrar a la presó a sentir la predicació de sant Pau. Als peus les serpents o monstres aquàtics del segon martiri de la santa que, com els altres, també va

superar (24). Aquestes imatges i la de sant Antoni són de l'època de la construcció del retaule, les altres que hi ha actualment són modernes.

Al centre de la segona andana, sota la cúpula, hi devia haver la imatge de Nostra Senyora, primera titular del retaule, fins que va perdre aquesta advocació.

Com el de sant Joan, aquest retaule està coronat amb *rematos al costat, lo que serà necessari y al mig amb còpula y llanternó*.

Fou convingut el preu en dues-centes cinquanta lliures barceloneses a pagar *dins los tres anys proxims vinents*; s'estipulà que després de cobrar cent lliures tindran l'obligació *dits Rieras de tenir acabada, assentada y posada en son degut lloch la primera andana*. Després de cobrar altres cent lliures, dins quatre mesos hauran de tenir acabat el retaule, i les cinquanta lliures restants sis mesos després.

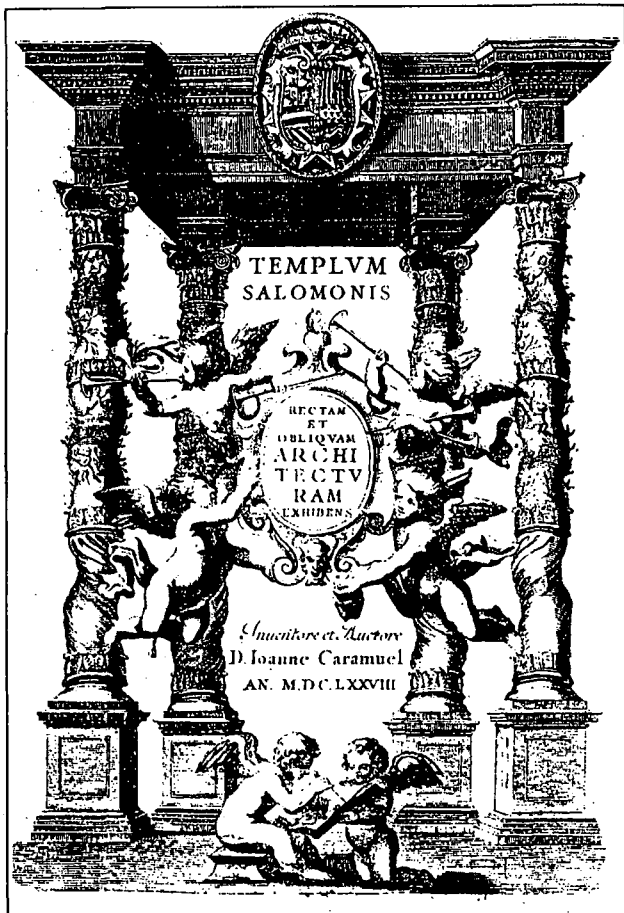
Per un document de l'any 1669, del notari de Mataró, Salvador Seguí, els Riera reconeixen haver rebut dues-centes seixanta-dues lliures; dues-centes cinquanta per al retaule *sots invocació de Ntra. Sra. dels Ous que nosaltres dits pare y fill Rieras havem fet, construït y posat* i les restants dotze lliures són per a millores *com son dos gradetas amb una creu y per dos Sants, un vestiment de pàlit y altrás cosas*. (25)

Els retaules s'han conservat, i podem veure'ls a l'església parroquial de Sant Andreu de Llavaneres, que guarda una gran riquesa dins la retaulística catalana: l'altar major, el del Roser, els dos esmentats, el de sant Isidre i la bella imatge del Sant Crist.

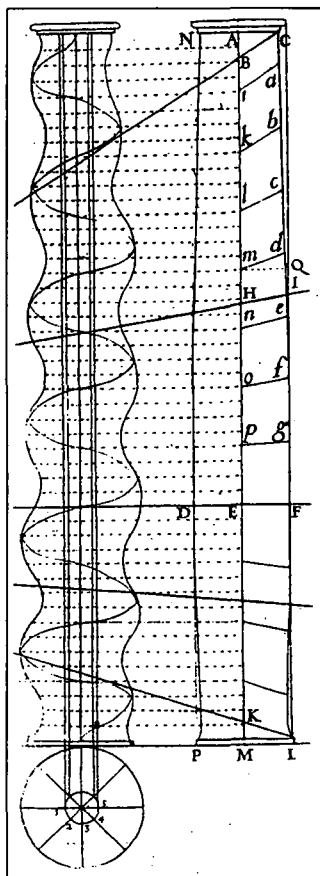
ELS TALLERS DE MATARÓ, EN TEMPS D'ANTONI RIERA.

Tenim documentades obres de diversos tallers mataronins i coneixem també l'existència d'altres pintors i escultors, únicament perquè els registres sacramentals ens indiquen que residien a Mataró.

Ben pocs dels retaules fets en aquests tallers han arribat als nostres dies, alguns dels quals foren destruïts els anys 1936-39 i els coneixem per fotografies i dibuixos.

Portada interior del llibre *Architectura civil recta y obliqua*, considerada y dibuxada en el temple de Jerusalem, de Joan Caramuel, 1678, amb una representació simbòlica del temple de Salomó. Del llibre de Cèsar Martinell *Arquitectura i escultura barroques a Catalunya*. Vol II El Barroc Salomònic 1671-1730.

Traçat de la columna salomònica a l'obra *Arquitectura civil...* de J. Caramuel 1678. Del llibre de Cèsar Martinell, abans esmentat.

Del taller dels Vendrell, pare i fill, sabem que aquest darrer, de nom Jaume com el seu pare, es va examinar de fuster l'any 1624. Tenien en el seu taller un sagrari de la seva propietat que el varen deixar a Santa Maria (26), i són obra seva els retaules de sant Isidre a Arenys de Munt, el de sant Antoni a Arenys de Mar i el de sant Joan a Santa Maria de Mataró. D'aquest retaule, a més del petit relleu conservat al Museu Arxiu, en tenim una fotografia feta per Marià Ribas, poc abans de la seva destrucció (27). També sabem que Jaume Vendrell va fer la traça de la Casa de la Vila de Mataró (28) i que havia col·laborat en el projecte de la catedral de Vic, on dirigí les obres de la capella de sant Bernat Calbó.

Pocs anys abans els germans Fornés, Joan i Pau, destacaven per una dilatada obra d'*imaginayres* que culmina l'any 1636 amb la bella talla del Sant Crist de la parròquia de Sant Andreu de Llavaneres, sortosament conservada, obra que ha merescut el següent elogi. *El Taller dels Fornés és imbuït d'un ambient que ara podria semblar antiquat perquè reproduïx els cànons tradicionals amb admirable fidelitat i devot aspecte. I això que podria semblar una deficiència és, tot al contrari, en la imatge del Sant Crist. La mena d'arcaïsmes i severitat de línees amb què és esculpida, com de tradició gòtica, li comunica un sentit de pietat i de devoció inimitable.* (29)

Contemporanis també de Riera eren els Llobet, pare i fills, constructors de l'altar de sant Isidre a Dosrius i del primer retaule de l'altar major del convent de Carmelites de Sant Josep de Mataró (30). A Santa Maria, Joan Llobet, fill, construí el retaule de sant Pau, conservat fins a l'any 1936, dedicat principalment a sant Ponç (31). En l'inventari dels béns de Joan Llobet trobem que en el seu taller tenia un *torn per fer columnes de retaules* (32). A la cripta de la capella dels Dolors es guarda una pedra de la sepultura amb la inscripció: *Joan Llobet, fuster, 1640.*

Complementant aquests tallers de fusteria i escultura, hi havia també una nissaga de dauradors, els Urgellès, Nicolau i Joan, pare i fill, que dauren, pinten i acaben els retaules; i també d'altres com el pintor Francisco de Cuenca o López, establert molts anys a Mataró, que a més dels seus propis treballs havia col·laborat amb els Urgellès.

No és el nostre propòsit passar del segle XVII, però si seguíssim endavant podríem veure com la tradició d'aquests tallers continua amb una llarga llista de noms: els Riera, fill i nét, Joan Vila (del qual tenim a Santa Maria el tabernacle del Roser i el plafó central del retaule de sant Joaquim i santa

Anna), Salvador Camps, Antoni Mascort, Jaume Figaró, Joan Pujadas, Francesc Tor, Salvador Berenguer, Pere Llobet, Gabriel Xiralt, Antoni Cabot, Didac Serra i altres, que arribarien fins a la important personalitat que fou Damià Campeny. Podríem completar aquesta llista amb els corresponents pintors i dauradors. A més dels Urgellès, segueixen F. Picayre, Agustí Janer i els Manent, pare i fill.

També hem de destacar la presència a Mataró d'un gran mestre, fra Josep de la Concepció, *el Tracista*, considerat com el principal arquitecte del Barroc. És ben coneguda i valorada la seva obra a Barcelona, Vilanova, Tàrraga, Tarragona, Reus, Vic i a molts convents de l'orde carmelitana, entre els quals hi ha el de San José, a Madrid.

Fra Josep de la Concepció, des de la seva professió religiosa l'any 1652, sempre fou conventual de Mataró, i en tornar malalt d'un viatge a Madrid,

NOTES.

1.- SALICRÚ i PUIG, Manuel. *Valoració d'Antoni Riera, escultor de Mataró a FULLS/23 del MASMM.*

2.- PÉREZ SANTAMARIA, Aurora. *L'obra de Lluís Bonifaç i dels Riera al retaule del Roser de Santa Maria de Mataró a FULLS/42 del MASMM.*

3.- MASMM. Baptismes 8 fol. 96 v.

4.- Arxiu Parroquial de Dosrius. Baptismes 1559-1620, fol 92 (anotació facilitada per Lluïsa Rodríguez).

5.- MASMM. Matrimonis 2, fol. 35.

6.- ACA PNM Sèrie 302, Not. Antoni Pau Simon, 24-9-1664.

7.- ACA PNM Sèrie 323, Not. Antoni Pau Simon, 2-2-1662.

8.- ACA PNM Sèrie 266, Not. Antoni Puig, 5-2-1647.

9.- ACA PNM Sèrie 358, Not. Joan Antoni Vigo, 3-1-1661.

10.- ACA PNM Sèrie 1168, Not. Salvador Seguí, 23-9-1668.

11.- ACA PNM Sèrie 325, Not. Antoni Pau Simon, 1-4-1664.

12.- ACA PNM Sèrie 324, Not. Antoni Pau Simon, 20-5-1663.

13.- MASMM. Matrimonis 3, fol. 34.

14.- MASMM. Baptismes 6, fol. 250 v.

15.- MASMM. Llibre de Funerària i Cantars núm. 12 (1674-1678). 11-11-1676.

16.- PÉREZ SANTAMARIA, Aurora. *Escultura barroca a Catalunya, els tallers de Barcelona i Vic (1680-17300 CA.). Projectió a Girona. Lleida, 1984; document 5, p. 386.*

per la ruta de València, morí al convent de Nules el 12 de febrer de 1690, sense poder arribar al seu convent de Mataró, com s'havia proposat.

A Santa Maria, fra Josep havia fet la traça de la capella del Sagrament (actualment dedicada a les Santes) i l'ampliació del temple amb el creuer i les cúpules. Per a la capella de la Concepció de Tarragona contractà els forjadors mataronins Pere Catà i Miquel Esmandia. L'any 1682 va deixar la direcció de les obres de Santa Maria, que havien de continuar, tres anys després, segons el projecte de l'arquitecte milanès Ercole Torelli (33).

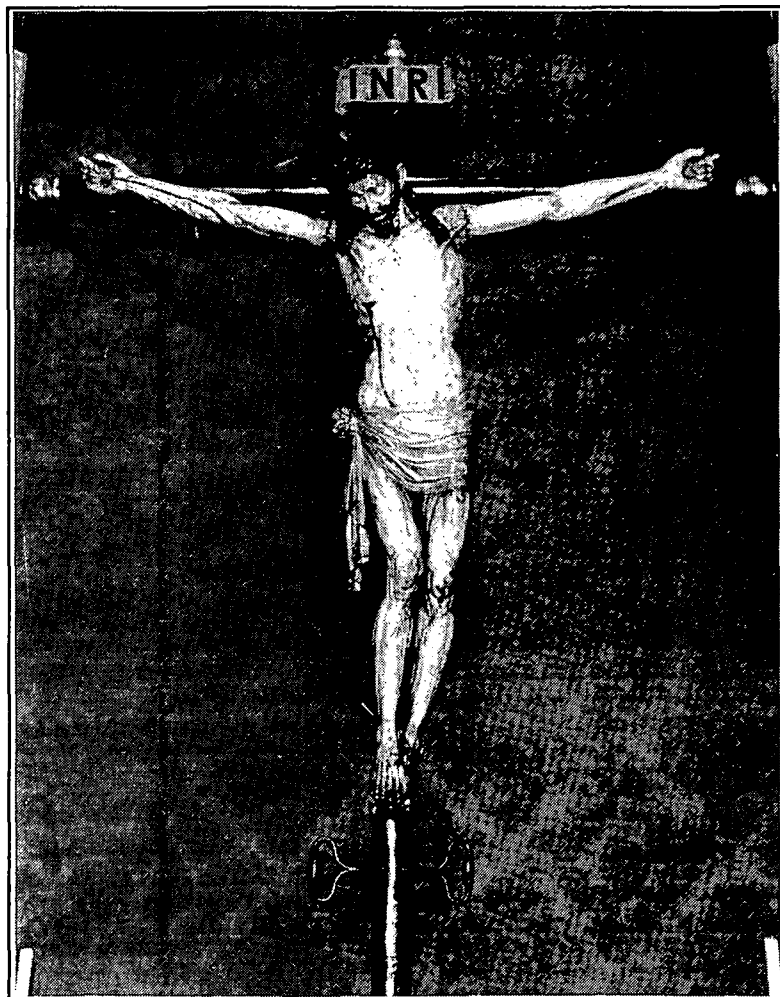
Cal fer un estudi seriós i complet de l'obra dels tallers mataronins del Barroc, ja que la importància del tema ho requereix.

Rafael Soler i Fonrodona

Santa Tecla, amb les columnes salomòniques a cada costat, del retaule de Ntra. Sra. dels Ous de Llaveneres. Fotografia Toni Canal.

- 17.- GRIERA, A. *Litúrgia Popular*, Sant Cugat del Vallès 1967, p. 56.
- 18.- SOLÀ, Pvre., Fortià. *Sant Andreu de Llavanes. Monografia històrica de la Parròquia*. Mataró 1968, p. 55.
- 19.- ACA PNM Sèrie 1132, Not. Jeroni Portell i Torruella, 22-5-1635.
- 20.- ACA PNM Sèrie 1117, Not. Joan Pongem, 3-5-1649.
- 21.- ACA PNM Sèrie 332, Not. Antoni Pau Simon, 31-3-1671.
- 22.- MARTINELL, Cèsar. *Arquitectura i escultura barroques a Catalunya Vol. II. El Barroc Salomònic 1671-1730*.
- 23.- TRIADÓ, Joan Ramon. *Història de l'Art Català, Volum V. L'època del Barroc, s. XVII-XVIII*. Barcelona 1984, p. 80.
- 24.- MISSER, Salvador, Pvre. *El Libro de Santa Tecla*, Barcelona 1987, p. 78. Transcriu una traducció catalana de les *Actes de Pau i Tecla*, feta l'any 1524 que diu: *serpents, víperas e cuques feres*.
- 25.- ACA PNM Sèrie 1169, Not. Salvador Seguí, 12-2-1669.
- 26.- FERRER CLARIANA, Lluís. *Santa Maria de Mataró. La Parròquia, el temple*. Mataró 1968, vol. I, p. 71.
- 27.- FERRER CLARIANA, Lluís. *Op. cit.* Vegeu fotografia a *Il·lustracions*.
- 28.- ESPRIU, Carme. Comunicació presentada a la *IV Sessió d'Estudis Mataronins*, 1987. Mataró 1988, p. 77.
- 29.- SOLÀ, Fortià. *Op. cit.*, p. 87.
- 30.- BERTRAN, Gabriel. OCD Carmelites Descalços de Mataró, a *FULLS/14* del MASMM, p. 18.
- 31.- ACA PNM Sèrie 1137. Not. Jeroni Portell i Torruella, 15-4-1641.
- 32.- MASMM. Not. 2, Inventaris 6.
- 33.- MASMM. *FULLS/14*, p. 11-13. Resum biogràfic.
- Els documents de l'Arxiu de la Corona d'Aragó procedeixen del Fons Aguilar del Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró.

Imatge processional del Sant Crist de la parròquia de Sant Andreu de Llavanes. Obra del mestre Fornés de Mataró, 1636. Fotografia Toni Canal.

TRANSCRIPCIÓ DELS CONTRACTES PER A LA CONSTRUCCIÓ DELS RETAULES DE SANT JOAN I DE LA MARE DE DÉU DELS OUS A L'ESGLÉSIA PARROQUIAL DE SANT ANDREU DE LLAVANERES

2 febrer 1662

Contracte per a la construcció del retaule de sant Joan a l'església parroquial de Sant Andreu de Llavanes, entre els administradors de la Confraria de Sant Joan i Antoni Riera, fuster de Mataró.

Die II mensis february anno a Nativitate Domini 1662 parochia Sancti Andrea de Llavanerys diocesis Barcinona.

Sobre les coses devall scrites per y entre Antoni Riera fuster de la vila de Mataró, Bisbat de Barcelona, de una, e Francesc Alsina, Jacinto Lloreda, Jaume Cabot del Cellar, Joseph Bernadet, Hermegildo Plantí y Pau Roig de la Paròchia de St. Andreu de Llavanes, lo present any ad[ministradors] de la Confraria de St. Joan fundada en la Ig[lésia] parochial de St. Andreu de Llavanes, de parts altra, són estats fets firmats y jurats los pactes devall scrits y següents:

Primerament lo dit Antoni Riera, per la quantitat que los dits administradors de dita confraria, baix en lo següent capítol a ell prometran donar y pagar, convé y en bona fe promet als sobredits administradors de dita Confraria de St. Joan, fundada en dita Iglésia de St. Andreu de Llavanes, que del dia present fins al dia o festa de St. Joan de juny de l'any mil sis cents sexanta tres, ab tot efecte farà y fabricarà de nou y assentarà en la ca-

pella de St. Joan, que és de dita confraria y està construïda dins la dita Iglésia parrochial de St Andreu de Llavaneras, un retaule de St. Joan, de la mateixa hechura forma y manera que està fet lo retaule del St. Angel Custodi que està fet y posat en la Iglésia parrochial de Santa Maria de dita vila de Mataró, de la alsada empero y amplària que serà menester, segons lo àmbit de dita capella haont ha de estar aquell assentat, posant dit Riera, a son propi gasto, tota la fusta que serà menester per dit retaule, lo qual promet fer y fabricar ab tota perfectió, conforme de un bon mestre se pertany y està fet lo dit retaule del Àngel Custodi de dita Iglésia parrochial de dita vila de Mataró, ab las figuras que hi ha de haver en dit retaule, ha de estar, ço és la de St. Joan Baptista en la pastera del mig de la primera andana, a la pastera de mà dreta de la mateixa andana la de St. Joan Evangelista y en la pastera esquerra de la mateixa andana, la figura del Sant que volrran dits administradors y las històries que sian conduents y en la segona andana los taulons han de ser a mig relleu y en lo mig ha de estar lo tauló de Ntra. Señora y los Metges a la mà dreta, y a la mà esquerra una història conforme agradarà y volrran dits administradors, tota la qual feyna y obra promet que serà acabada ab tota perfectió, com dalt està dit y assentat dit retaule en dita

1 abril 1664

Contracte per a la construcció del retaule de Nostra Senyora dels Ous de l'església parroquial de Sant Andreu de Llavaneres, entre el Rector i Obrers de la parròquia i Antoni Riera i altre Antoni Riera, son fill, fusters de la vila de Mataró.

Die prima a mensis aprilis, anno a Nativitate Domino MDCLXIII

En nom de Déu sia Amen

Per rahó y ocasió de la fàbrica y construcció de retaule novament fahedor de Nostra Señora dels Ous, en la Iglésia parrochial de St. Andreu de Llavaneras, Bisbat de Barcelona. Per y entre lo molt [Reverent] Senyor Doctor Francesch Busquets, Rector de dita Iglésia parrochial de St. Andreu de Llavaneras, Francisco Major de la Vall y Antoni Cabot, fuster menor de dies, lo present any obrers de dita Iglésia, de una, e Antoni Riera y altre Antoni Riera, son fill, fusters de la vila de Mataró, de parts altra, són estats fets, firmats y jurats los capítols y pactes devall scrits y següents:

Primerament los dits Antoni Riera y Antoni Riera son fill, per la quantitat de diner que los dits senyors obrers, baix en altre capítol, los prometran donar y pagar. Convenen y en bona fe prometen als dits senyors obrers de dita Iglesia de St. Andreu de Llavaneras, que ells del dia present a tres anys pròxims vinents, faran y fabricaran y donaran fet y fabricat y assentat ab tot effecte en son degut lloch, que és en la Capella sots dita invocació de Nostra Senyora dels Ous, de dita Iglésia parrochial de St. Andreu de Llavaneras, un retaule de la alsada y amplària, scultura, arquitectura y talla, conforme altre retaule sots invocació de St. Joan que dits pare y fill Rieras tenen fet y vuy està posat en la Capella de St. Joan de la mateixa Iglésia, ab que en dit retaule hi hage de haver sis pasteras, ab sis figuras rodonas, ab las figuras que apareixerà a dits senyors obrers de dita Iglésia, ab vuyt columnas salamònicas treballadas ab sos requisits que demanen aquelles, çò és angelets, pàmpols, rahims y ocellets y lo retaule hage de esser copulat ab rematos al costat, lo que serà necessari y al mig ab còpula y llantarnó y que la planta del retaule y la obra

capella y acabat com és dit, és pactat entre les dites parts, que aquell sie judicat y rebut per dits administradors, dins un mes les hores prop vinents, si estarà ab la perfectió deguda, com dalt és dit.

Item los dits y sobreanomenats administradors de dita Confraria de St. Joan de dita parrochial Iglésia de St. Andreu de Llavaneras, acceptant la dita promesa a ells feta per dit Antoni Riera de fer y fabricar lo sobredit retaule, ab los pactes a modo y forma sobre especificats als quals expressament comenten, convenen y en bona fe prometen al dit Antoni Riera que per les mans y bestretas per fer y fabricar lo dit retaule, del modo que dalt és dit, li donaran y pagaran dos centes lliures moneda barcelonesa, en esta forma, ço és, lo dia present quinse lliures, lo dia o festa de Nostra Señora de agost propvinent sexanta lliures o après quan haurà assentat y acabat lo dit retaule, altres sexanta lliures, e les restants sexanta sinch lliures, del dia present a dos anys y sis mesos pròxims vinents.

Et. ideo...

Notari Antoni Pau Simon. A.C.A. PNM Sèrie 323

de aquell hage de arribar fins a la paret del altar, la qual promesa fan ab pacte que dits senyors obrers, après de fet y fabricat dit retaule, hagen de aportar tot aquell a gastos de la obra de dita Iglésia de la casa de dits Rieras, que tenen en la present vila de Mataró, a la dita Iglésia de Llavaneras, y axí mateix ab pacte que la dita obra hage de donar tota la ferramenta necessària per assentar dit retaule y també una Biga, sense que per lo assentar aquell, com dit és, hage dita obra de pagar cosa alguna.

Item los dits senyors obrers sobre nomenats per lo que dits pare y fill Rieras sobre en los precedents capítols ha promés de fer y fabricar dit retaule y assentar aquell ab los modo y forma e manera sobredits. Convenen y en bona fe prometen als dits pare y fill Rieras quels donaran y pagaran dos centes cinquanta lliures barceloneses, dins tres anys proxims vinents y del dia present en avant comptadors en esta forma: çò és que sempre que dits senyors obrers donaran y pagaran a dits pare y fill Rieras cent lliures, tingan aquells obligació dins dos mesos y mig après de la paga de dites cent lliures, dits Rieras, de tenir acabada assentada y posada en son degut lloch la primera andana de dit retaule y après que dits Rieras tindran rebudes altres cent lliures de dits senyors obrers, hagen dits Rieras dins quatre mesos après de rebudes aquelles, de tenir assentat y posat en son degut lloch, ab tot compliment lo dit retaule, ab la forma que dalt estat dit y pactat y les restants cinquanta lliures prometen pagar als dits Rieras dins sis mesos immediadament següents après de haver fet assentat y posat ab tot compliment lo dit retaule.

Item és estat pactat y concordat entre les dites parts que dit retaule hage de ésser fet de fusta de àlber y dins un mes immediatament següent après de ésser fet posat y assentat en son degut lloch, aquell sia hagut per lliurat y rebut.

Et ideo nos dictae partes...

Notari Antoni Pau Simon, ACA, PNM Sèrie 325